

POSTOPEK OCENJEVANJA TVEGANJ NA DELOVNEM MESTU

Izvajanje delovnega procesa predstavlja stalno pojavljanje določenih tveganj, ki lahko vplivajo na varnost in zdravje vseh prisotnih. Ravno zato je zakonsko določeno, da mora delodajalec z ustrezno pripravljeno oceno tveganja zagotavljati varnost in zdravje zaposlenih pri delu in v ta namen izvajati ukrepe, potrebne za zagotovitev slednjega. Oceno tveganja lahko naredi delodajalec ali ustrezno usposobljen strokovni delavec za varnost in zdravje pri delu, ki ga določi delodajalec. Ne glede na to, kdo opravi oceno tveganja, pa je za slednjo ter za dejansko stanje varnosti in zdravja na delovnih mestih vedno odgovoren delodajalec. Pri oceni tveganja je potrebno upoštevati, da se le-ta lahko razlikuje od enega delovnega mesta do drugega, saj je odvisna od narave delovnega mesta in vrste delovnega procesa. Vsaka ocena tveganja mora vsebovati določene sestavine in obravnavati vse možne nevarnosti in tveganja ter opredeliti posamezne preventivne ukrepe. Zato EU-OSHA (Evropska agencija za varnost in zdravje pri delu) priporoča, da pri pripravi ocene tveganja upoštevamo v nadaljevanju opisani petstopenjski pristop.

Postopek ocenjevanja tveganj

1. korak: Prepoznavanje nevarnosti in ogroženih oseb

Na delovnem mestu je potrebno prepoznati vse, kar bi lahko povzročilo poškodbo. Slednje pomaga tudi pri lažji identifikaciji delavcev, ki bi lahko bili ogroženi na določenem delovnem mestu. Nevarnost je lahko fizična, duševna, kemična ali biološka in jo zatorej lahko predstavlja delovni material, delovna oprema, delovni postopek ali sam način dela. Prepoznavanje nevarnosti in ogroženih oseb je najuspešnejše, ko ocenjevalec enovito spozna delovno mesto in delovni proces, se pogovori z zaposlenim na določenem delovnem mestu in spozna težave, s katerimi se le-ta med delom srečuje, preuči dnevnik o nezgodah v podjetju in evidence bolniških odsotnosti ter si pridobi podatke iz drugih virov, npr. navodil za uporabo delovne opreme, podatkovnih listin proizvajalcev in dobaviteljev, pravnih predpisov, tehničnih standardov, panožnih združenj in sindikatov.

Posebno pozornost je potrebno nameniti skupinam delavcev, pri katerih je tveganje za poškodbe večje ali imajo posebne potrebe ali zahteve. Med takšne sodijo npr. invalidne osebe, nosečnice in nove matere, starejši ali mlajši zaposleni, delavci migranti ter zaposleni, ki opravljajo izmensko ali nočno delo.

2. korak: Ocenjevanje in prednostno razvrščanje tveganj

Tveganje je možnost, da bo nekdo zaradi nevarnosti prizadet. V naslednjem koraku je torej potrebno oceniti, kako verjetno, resno in pogosto je tveganje, ki ga predstavlja vsaka nevarnost. To zahteva presojo ocenjevalca, ki bo najbolj nepristranska, v kolikor omenjeni pridobi dovolj informacij že v prvem koraku. Sodelovanje z zaposlenimi na določenih delovnih mestih lahko ocenjevalcu ponudi vpogled v stvari, ki bi jih kot zunanji opazovalec lahko spregledal. V zakup je potrebno vzeti tudi osebe, ki niso zmeraj na določenem delovnem mestu, kot so npr. delavci, ki delajo od doma, vzdrževalci, čistilke, stranke...

Vsa tveganja je torej potrebno oceniti po vnaprej zastavljenih kriterijih verjetnosti, resnosti in pogostosti ter jih razvrstiti po lestvici stopnje tveganja, od nizke do visoke.

3. korak: Odločitev o preventivnih ukrepih

Po uspešni prepoznavi in oceni tveganj je potrebno določiti načine obvladovanja ali odpravljanja nevarnosti. Ocenjevalec mora torej določiti ukrepe, ki bodo čim bolj zmanjšali ali odpravili tveganje, zamenjali nevarno z manj nevarnim ali nenevarnim, prilagojeni tehničnemu napredku, čim bolj kolektivni, saj so slednji učinkovitejši od individualnih in v glavnem izboljšali raven varnosti v organizaciji. Splošni preventivni ukrepi, ki se jih da uvesti v skoraj vsako organizacijo so npr. organizacija dela, tako da so delavci čim manj izpostavljeni nevarnosti, zagotavljanje primerne delovne in zaščitne opreme, zagotavljanje dostopa do prve pomoči ter posvetovanje z zaposlenimi. Podlago za oblikovanje preventivnih ukrepov lahko predstavljajo tudi druga podjetja iste stroke, kjer uspešno izvajajo zadane ukrepe in se stopnja tveganja s časom niža. Nezaostni varnostni ukrepi lahko namreč privedejo do nesreče na delovnem mestu, kar organizacijo ob koncu dneva stane veliko več časa in denarja, kot preventivni ukrepi.

4. korak: Ukrepanje

Ocenjevalec mora poskrbeti, da bodo predlagani ukrepi izvedeni, še posebej na delovnih mestih, kjer je bila ugotovljena visoka raven tveganja. Ko se odloči vpeljati izbrane ukrepe, je pomembno, da v ta proces vključi vse zaposlene, torej delavce, delovodje, predstavnike delavcev in zunanje sodelavce. Da bo ukrepanje učinkovito, je potrebno zaposlenim predstaviti rezultate opazovanj ter načrt, ki določa kdaj in kako se bodo ukrepi izvajali, kdo izmed zaposlenih je vključen v kateri ukrep ter do kdaj mora biti naloga opravljena in sprememba varnosti vidna. Ocenjevalec mora delovodje obveščati o dolžnostih glede ukrepov ter biti na voljo delavcem, da se ukrepi ustrezno izvedejo ter problemi lažje in učinkoviteje rešujejo. Četudi za določeno nevarnost ocenjevalec najde le začasno rešitev, jo je potrebno implementirati, dokler ne najde primernejše, dolgotrajne rešitve. Bistveno je, da mora imeti izvajanje varnostnih ukrepov prednost pred drugimi nalogami v organizaciji.

5. korak: Spremljanje in posodabljanje

Redko katero delovno mesto ne podlega spremembam v času. Redno spremljanje in posodabljanje ocene tveganja zato delodajalcu zagotavlja, da se preventivni in varnostni ukrepi izvajajo ter da v organizaciji sledijo novim trendom in izsledkom. Ocena tveganja ni postopek, ki se ga opravi enkrat za vselej, temveč kontinuiran postopek, ki zagotavlja dobrobit delavcev in s tem dobrobit celotne organizacije. Pomembno je, da je ocena tveganja pravilno evidentirana in zajema podatke o ocenjevalcu, ugotovljene nevarnosti in tveganja, skupine zaposlenih, ki so izpostavljene določenim tveganjem, potrebne varnostne ukrepe, podrobnosti o izvedenih ukrepih ter načrtovanih, še neizvedenih ukrepih in podrobnosti o vključenosti zaposlenih v postopek ocenjevanja tveganja. Hraniti jo je potrebno na varnem, a vseeno lahko dostopnem mestu, tako da je zaposlenim kadarkoli na voljo za vpogled.

Zaključek

Da bo ocena tveganja zagotovo zajela vse nevarnosti in tveganja določenega delovnega mesta ter primerne varnostne ukrepe, mora biti opravljena načrtno in po vnaprej zastavljenih korakih. Za ustrezno in uporabno oceno tveganja je torej potrebna dobra pripravljenost ocenjevalca, v veliko pomoč so pa lahko primeri dobrih ocen tveganja, ki jih lahko ocenjevalci najdejo na spletu, preučijo in priredijo za lastno podjetje. Vendar pa tudi po vpeljavi vseh varnostnih ukrepov običajno še ostane nekaj tveganja. Delodajalci imajo moč odločiti ali tveganje pri preostali nevarnosti ostane veliko, srednje ali nizko. Stremimo k varnosti in zadovoljstvu zaposlenih, zmanjšanju bolniških odsotnosti in nesreč pri delu ter si na tak način priborimo organizacijo, ki ji bomo lahko nadeli pridevnik »uspešna«.

Literatura

Inšpektorat Republike Slovenije za delo. (2020). Tveganja za varnost in zdravje pri delu. Pridobljeno s <http://www.osha.mddsz.gov.si/varnost-in-zdravje-pri-delu/informacije-po-temah/ocenjevanje-tveganja/petstopenjski-pristop-k-oceni-tveganja>.

Health and Safety Executive. (2014). Risk Assessment. A brief guide to controlling risks in the workplace. Pridobljeno s <https://www.hse.gov.uk/pubns/indg163.pdf>.

Health and Safety Executive. (b.d.). Managing risks and risk assessment at work. Pridobljeno s <https://www.hse.gov.uk/simple-health-safety/risk/steps-needed-to-manage-risk.htm>.

Peljhan, M. (2012). Ocena tveganja – ocenjevanje tveganj za delovna mesta. Pridobljeno s <https://www.lozej.si/aktualno/2012-03-23/ocena-tveganja-ocenjevanje-tveganj-za-delovna-mesta>.

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. (2008). Enostavno ocenjevanje tveganja za delo z računalnikom. Pridobljeno s http://www.osha.mddsz.gov.si/slikovni-zaslona/INDEX4302.HTM?option=com_content&task=view&id=25&Itemid=40.